

سابقه بکارگیری عناوین جعلی و مغرضانه بجای خلیج فارس

۱ - نقش کارگزاران استعمار انگلیس در جعل نام برای خلیج فارس پس از انعقاد قراردادهای گلستان ۱۸۱۳ و ترکمنچای ۱۸۲۸ که با وساطت انگلیس منعقد شد و به تجزیه شمال ایران منجر گردید. مقامات ایرانی بیشتر متوجه عمق فریبکاری و توطئه های استعماری انگلیس برای تجزیه کشور شدند. بویژه در سال ۱۸۳۷ تهاجم انگلیس به جزیره خارک و تهدید ایران به جنگ و توطئه های رنگارنگ آن کشور برای محروم کردن ایران از حاکمیت بر جنوب ایران ، موجب شد صدر اعظم ایران میزرا آغاسی به انگلیس اخطار دهد تا از تجزیه طلبان و دشمنان ایران و خلیج فارس زدائی حمایت نکند و حاکمیت ایران را بر کل جزایر خلیج فارس محترم شمرده و از تجزیه بخش جنوبی ایران دست بردارد.

این اخطار دولت ایران، انگلستان را به این نتیجه رساند که باید برای خلیج فارس زدائی به شیوه هائی آرام و بدون درگیری مبادرت ورزد. پس از این مشاجرات ، تایمز لندن برای اولین بار خلیج فارس را دریاچه بریتانیا خواند، اما این اسم بی مسما جایگاهی در جامعه مطبوعات باز نکرد. در سال ۱۸۲۰ ارتش انگلستان ضمن حمله به شارجه و رأس الخیمه ، روسای قبایل عرب منطقه را مجبور به تسلیم و انقیاد ساخته و طی قراردادی که میان انگلیس و روسای قبایل عربی خلیج فارس امضا شد آنها حاکمیت استعماری انگلستان را بر اراضی ساحل عربی پذیرفتند.

انگلستان که همواره به بخش ایرانی خلیج فارس نیز چشم طمع داشت به مرور اقدام به اشغال جزایر ایرانی نمود. دولت ایران ضمن اعتراض شدید به تعرضات بریتانیا در تلاش برای اعمال حاکمیت خود بر جزایر برآمد ولی بدلیل ضعف نظامی، سیاسی ، اقتصادی، و به جهت اینکه روسیه و انگلیس همانند دو تمساح در حال بلعیدن ایران بودند. دولت بیمار ایران نتوانست اهداف خود را عملی سازد. در سال ۱۸۸۸ شاه ایران، استدلالهای حقوقی و تاریخی خود مبنی بر مالکیت و حاکمیت ایران بر جزایر گانه را مطرح ساخت. در سال ۱۹۰۳ شیوخ عرب تحت الحمایه انگلیس به تحریک و با حمایت انگلستان، در جزایر ایرانی تنب پرچم برافراشتند. این اقدام منجر به مشاجره مستمر و طولانی ایران با انگلستان شد. ایران برای اثبات حاکمیت خود بر سه جزیره ابوموسی و تنب بزرگ و تنب کوچک، علاوه بر اسناد تاریخی و به نقشه های رسمی خود دولت انگلیس (نقشه های وزارت جنگ و وزارت دریانوردی که در سال ۱۸۸۸ به شاه ایران تقدیم شده بود و به نقشه های لرد کرزن در سال ۱۸۹۲ و نقشه وزارت هند بریتانی سال ۱۸۹۷ که در همگی جزایر به رنگ ایران و متعلق به ایران ترسیم شده بود با انگلیس به مجادله قانونی و حقوقی پرداخت. مقامات ایران علاوه بر این اسناد و نقشه ها، به کاربرد بین المللی نام خلیج فارس استناد می نمودند و نام تاریخی، بدون معارض و پذیرفته شده بین المللی " خلیج فارس" را با استناد به قاعده فقهی و حقوقی "من یملك الكل یملك الجزء" و قاعده "من یملك الاصل یملك الفرع" یکی از نشانه های محکم حاکمیت ایران و تعلق جزایر خلیج فارس به ایران می دانستند. استدلال های ایران، انگلیسی ها را واداشت تا به تهیه نامه و استشهادیه بپردازند و بویژه آنها را بفکر انداخت تا کاربرد گسترده و پذیرفته شده نام بین المللی خلیج فارس را مخدوش سازند. نکته قابل توجه اینکه در دوره جنگهای ایران و عثمانی ، ترکها نیز سعی کردند نام خلیج بصره که نام یکی از خورهای خلیج فارس است را به کل خلیج نسبت دهند که این موضوع نیز خود بخود هیچ ریشه ای در ادبیات و علم کارتوگرافی نیافت.

اما جهت نمونه سه مکاتبه که در کتاب حمدی در ذیل آورده شده است، قابل مطالعه است.

۱- د. دبیلو. لاسیلز D.W.Lasilz در گزارش مورخ ۴ سپتامبر ۱۹۳۴ و زمانیکه رضا شاه به دلیل بر چیدن بساط عوامل انگلیس در خوزستان و ایجاد دوستی با آلمان، مورد خشم انگلیس واقع شده بود، طی گزارشی به نقد ادعاهای ایران درخصوص حقانیت ایران برای حاکمیت بر جزایر سه گانه اشاره خلیج فارس پرداخته و دقیقاً روی نکات فوق (نام خلیج فارس) انگشت گذاشته است.

۲- در دوم آوریل ۱۹۳۵ وزیر خارجه ایران با سفیر بریتانیا در تهران ملاقات و دلایل حاکمیت ایران بر جزایر

سه گانه را برشمرد. در یادداشت ۳۰ آوریل ۱۹۳۵ وزیر خارجه ایران به سفارت انگلستان در تهران با اشاره به سوابق حاکمیت ایران بر جزایر ابوموسی و تنب به حق تاریخیجغرافیائی و منطبق با اصول و رویه بین المللی اشاره و به این حقیقت که نام بین المللی، جهانی و تاریخی خلیج فارس است یکی از دلایل دیگر حقانیت ایران است را یادآوری نموده است.

۳- در هشتم دسامبر سال ۱۹۴۸ آر.سی. کلنتون توماس کارگزار سیاسی بریتانیا در خلیج فارس مقیم بحرین طی گزارشی به وزارتخارجه بریتانیا اعلام کرد که در ادامه مطالبات ایران در خصوص جزایر ابوموسی و تنب سفیر ایران با آقای رایت ملاقات و ادعاهای ایران منبى بر اینکه استعمال و شهرت تاریخی و جهانی نام خلیج به خلیج فارس دلیلی بر تعلق جزایر مذکور به ایران است را تکرار نمود.

با وصف مذکور، بی دلیل نبود که کارگزاران استعمارگر که از قبل شروع به تزیف کاربرد نام خلیج فارس کرده بودند بفکر خلیج فارس زدایی به شیوه عملی افتادند. آنها ابتدا در سال ۱۸۴۰ دریای بریتانیا بکار برده بودند ولی این نام مقبولیتی نیافته بود لذا آنرا رها نمودند.

پس از ملی شدن نفت ایران و خلع ید از شرکتهای انگلیسی و قطع روابط ایران و انگلیس ابتدا نماینده سیاسی انگلیسی مقیم بحرین از سال ۱۹۵۰ عبارت ساحل عربی را برای منطقه جغرافیایی بخش جنوبی خلیج فارس که متعلق به اعراب تحت الحمایه انگلیس بود مرسوم ساخت و سپس به تدریج کلمه خلیج عربی را جایگزین آن ساخت و سپس این نام را به کل خلیج فارس تعمیم داد.

علی رغم اینکه در تمام دوره حاکمیت استعماری پرتغال (۱۵۰۷-۱۶۲۲) و در تمامی مکاتبات و اسناد دولت بریتانیا همواره آبهای جنوب ایران خلیج فارس نامیده شده است. پس از مصادره اموال شرکت نفت انگلیس و خلع ید از شرکتهای انگلیسی و قطع روابط ایران و انگلیس برای اولین بار وزارت مستعمرات انگلیس نیز در مکاتبات خود این نام جدید را متداول ساخت. در واقع ترور این نام تاریخی از اینجا شروع شد و با انتشار کتابی در لندن در سال ۱۹۵۷ توسط آقای رودریک اووین کارگزار سازمان جاسوسی انگلیس که بلافاصله به زبان عربی تحت عنوان "الفقاهه الذهبیه - وثائق الخلیج العربی" ترجمه و انتشار یافت، سناریو ابعاد تازه ای یافت و در سال ۱۹۶۶ نیز سرچارلز. م. بلگریو، که از سال ۱۹۲۶ تا ۱۹۵۷ نماینده سیاسی انگلستان در خلیج فارس بود و هنوز امارات عربی مستعمره انگلیس بودند در پایان مأموریت خود کتابی تحت عنوان خلیج عربی منتشر ساخت و عنوان نمود که اعراب دوست دارند خلیج فارس را خلیج عربی بنامند. در این رابطه گزارشهای [www.pro.gov.uk/ Public Record Office the National Archives Eglad](http://www.pro.gov.uk/PublicRecordOfficeTheNationalArchivesEngland) (اداره اسناد بریتانیا)بخوبی عمق این توطئه استعماری و نفاق استعمار را روشن می سازد. در این آرشیو فایلی تحت نام " نام خلیج فارس" وجود دارد و در چندین مکاتبه کارگزاران انگلیسی ضمن اعتراف به تاریخی بودن نام خلیج فارس، خطرات این نام را بر علیه منافع انگلیس و ضرورت تغییر نام آنرا به خلیج عربی متذکر میشوند در پوشه های FO371/91284- FO371/140124- FO371/148963 اسناد وزارت خارجه انگلیس این موضوع را روشن می سازد در یکی از این مکاتبات در پاسخ به اعتراض وزارت خارجه در سال ۱۹۷۵ به بنگاه بی بی سی آمده است که " ما ضمن اینکه نام واقعی این آبراه را خلیج فارس می دانیم ولی ناچار هستیم در برنامه عربی آنرا خلیج عربی و در برنامه جهانی خلیج بنامیم" ، بررسی این اسناد خود مقاله ای جداگانه می طلبد.

۲- رهبران عربی چرا استعمار و یا بعضی از دولتهای منطقه تا این حد برای تغییر نام خلیج فارس سرمایه گذاری می کنند و به دنبال چه اهدافی هستند؟

بدنبال انتشار ترجمه کتاب ردریک اوون مطبوعات کویت و ماهنامه العربی در سال ۱۹۵۷ خلیج عربی را در تبلیغات خود بکار برد. بدنبال وقوع کودتای سال ۱۹۵۸ عبدالکریم قاسم در عراق و ادعاهای ارضی آن کشور علیه ایران، رهبران کودتای عراق با انگیزه های سیاسی از بکار بردن نام خلیج فارس خودداری نمودند. در سال ۱۹۶۰ بدنبال قطع روابط ایران و مصر و پس از جنگهای اعراب و اسرائیل، در کنگره حزب بعث که در دمشق با حضور رهبران سوریه ، عراق و مصر صورت پذیرفته است، میشل علق، حسن البکر ، حافظ اسد

و جمال عبد الناصر رسماً خواستار تغییر نام خلیج فارس به خلیج عربی شدند و تقاضا کردند که در مکاتبات رسمی از بکار بردن نام خلیج فارس خودداری گردد. بدنبال اختلافات و درگیری های سال ۱۹۷۰ بین ایران و عراق و سوء تفاهات سال ۱۹۷۱ با امارات متحده عربی، بسیاری از رهبران تندرو و متعصب کشورهای عربی واژه خلیج عربی را بطور گسترده ای در رسانه های گروهی خود بکار بردند و از استعمال واژه خلیج فارس خودداری کردند. آنها برای رسیدن به اغراض نژاد پرستانه نتنها به تحریف نام تاریخی پرداختند بلکه در این راه در کتب درسی کشورهای عربی، دوران امپراتوری پارسی مورد تحریف و تجاهل قرار گرفته و حتی فارسی ستیزی و تحقیر ایرانیان بگونه ای مزورانه و کینه توزانه در کتب رسمی و غیر رسمی تبلیغ می شود. بسیاری از این رهبران عربی بانی چاپ و نشر کتاب در خصوص اثبات عربی بودن جزایر سه گانه و خلیج فارس و بد نام کردن تمدن ایرانی بوده اند که در دهه ۷۰ تا ۹۰ میلادی رهبری اینگونه اقدامات تحریک آمیز و ایران ستیزی را عراق برعهده داشت. و در ۲ دهه اخیر امارات هزینه تحریف تاریخ را می پردازد. از جمله موسسه مطالعات و پژوهشهای امارات که یک موسسه دولتی و درباری است تاکنون دهها کتاب تکراری و بی محتوا در این موضوع به چاپ رسانیده و طی مراسم رسمی نویسندگان آنان اکثراً جوایز نفیسی دریافت کرده اند. از جمله کتابی تحت عنوان “الجزر العربیه الثلاث الوقایع و التاریخ یوکدان عربیه الجزر و الخلیج تقدیم و اشراف الشیخ خالد بن صقر ولیعهد و نایب الحکام راس الخیمه”. جمله مذکور بصورت تبلیغی بر روی جلد کتاب نوشته شده است ولی هیچ مدرک و منبعی برای اثبات آن در کتاب نیامده است. در جنگ دوم خلیج فارس که رسانه های گروهی غرب واژه “جنگ خلیج فارس” را بکار میبردند به یکباره در اخبار مربوطه فقط نام “خلیج” را جانشین آن ساختند و گفته می شود این اقدام به درخواست رهبران شورای همکاری خلیج فارس صورت گرفته است. اگر سکوت مقامات و مطبوعات ایران در مقابل تحریف تاریخ و تحقیر ملت ایران و سرقت های ادبی از مفاخر ادبیات، خط و هنر ایرانی که صد ها مورد توسط بعضی نویسندگان و تاریخ نویسان مغرض عرب صورت گرفته است، همچنان ادامه پیدا کند بعید نیست که تعصب افراطی قومی آنها بدانجا رسد که روزی از مقامات ایرانی نیز بخواهند که از کاربرد نام خلیج فارس خودداری نمایند.

مهدی ایمانی

خلیج فارس در نقشه های تاریخی

خلیج فارس در نقشه های تاریخی قدیمی ترین لوحه های و نقشه های ترسیمی کشف شده به مصریها و بابلیها منصوب شده اند نقشه ای از بابلیون حک شده بر آجر پیدا شده که در موزه بریتانیا به شماره ۹۲۶۸۷/۱۵۳ نگهداری می شود و متعلق به ۴۰۰۰ سال قبل و به دوره سارگون پادشاه اكد ۲۳۰۰ ق.م است که در آن خلیج فارس بدون اسم ترسیم شده است. یونانیها و رومیها و فنیقیها این حرفه را توسعه داده اند و بویژه بطلمیوس ۱۶۸ م و استرابون ۶۴ ق.م در این حرفه کوشا بوده اند. در دوره عباسیان که دانشمندان و مدیران ایرانی بر امور خلافت تسلط داشتند و وجوب جهت یابی قبله برای مسلمانان بویژه کشورهای دور دست ضرورت اهمیت کارتوگرافی را ایجاب می کرد. بدستور مامون ۸۳۳-۸۱۴ م ترجمه آثار یونانی شروع شد و نقشه ای از جهان تهیه گردید خوارزمی ۸۲۱، استخری ۹۲۵، ابن حوقل ۹۷۷ ق، ادریسی حمودی ۱۱۶۵ ق (۸۲ نقشه در کتاب نزهة المشتاق) نقشه هایی از دیار عرب، بلاد فارس بحر فارس و روم وشام ترسیم کردند که پایه و اساس نقشه های قرون بعدی توسط اروپائیان گردید. در تمام این نقشه ها خلیج فارس نام خود را تحت عنوان بحر فارس حفظ کرده است. هم اکنون صدها نقشه دستی با ارزش در موزه های جهان نگهداری می شود که نام خلیج فارس و بحر فارس را به همراه دارند که تعدادی از آنها نیز در موزه های کشورهای عربی است. به یقین می توان گفت هیچ نام جغرافیایی در جهان به اندازه نام خلیج فارس در کتب جغرافی و کارتوگرافی قدمت، اصالت ندارد و از نظر حضور در نقشه های کلاسیک و مدرن رکورد دار نامهای جغرافیایی بوده است.

تا کنون در رابطه با نقشه های تاریخی خلیج فارس چند اطلس بسیار ارزشمند به چاپ رسیده است که آنها را می توان در دو گروه تقسیم کرد

الف. اطلس نقشه های برگرفته از منابع لاتین که عبارتند از

اطلس The Arabian Peninsula in Old European Maps (253 maps) by Khaled Al Ankary, Institute du Monde Arabe, and Tunisia University, 2001 Tibbets,

Gerald Randall, Arabian in early Maps, Falcon press, 1978. A Guide to Antique Mapsking AbdulazizPublic Library, Riyadh

"نقشه های جغرافیایی خلیج فارس از ماقبل تاریخ تا زمان معاصر" (موسسه سحاب ۱۹۷۱) در این اطلس مجموعه ای شامل ۳۷۳ نقشه، لوحه و سنگ نوشته از منابع و اطلسهای مختلف و متنوع موجود در موزه ها و کتابخانه های کشورهای عربی و کشورهای اروپایی به چاپ رسیده است که همگی به زبانهای مختلف کلمه های مترادف با دریای پارس و خلیج فارس بکار برده اند.

در سال ۱۹۹۵ بانک العربی بحرین اطلسی را بصورت تقویم دیواری در ابعاد ۳۳+۵۰ تحت عنوان بحرین و خلیج در نقشه های تاریخی منتشر نموده که در آن ۱۲ نقشه از منابع اروپایی و همچنین نقشه معروف العالم درسی به چاپ رسیده است که همگی نام خلیج فارس را در بر دارند.

اطلس "نقشه های تاریخی خلیج" این اطلس در دو جلد چاپ شده که مجموعاً حدود ۵۰۰ نقشه با نام خلیج فارس دارند.

اطلس "نقشه های تاریخی خلیج" سالهای ۱۴۹۳-۱۹۳۱ که دارای ۲۷۶ نقشه از منابع اروپایی در مورد خلیج فارس است و توسط سلطان بن محمد القاسمی در سال ۱۹۹۶ در لندن منتشر شده است.

جلد دوم اطلس "نقشه های تاریخی خلیج" ۱۴۷۸-۱۸۶۱ که دارای ۳۰۱ نقشه از منابع لاتین در مورد خلیج فارس است، این اطلس در واقع همان اطلس قبلی است با مقداری حذف و اضافات تقریباً ۸۰٪ نقشه های این دو اطلس مشترک هستند که در سال ۱۹۹۹ در لندن تجدیدچاپ و منتشر شده است.

سلطان بن محمد القاسمی از مقامات شارجه در تلاش برای اثبات ادعای هویت عربی برای خلیج فارس اقدام به تهیه و خرید نقشه های تاریخی متعلق به سالهای ۱۴۷۸ تا ۱۹۳۱ نموده که بنظر می رسد انگیزه اولیه گرد آورنده اثبات هویت عربی برای جزایر سه گانه خلیج فارس بوده است ولی در کلکسیون نقشه های گرد آوری شده ایشان که بیشتر از ۳۵۰ نقشه می باشد در همگی خلیج فارس با همین نام ثبت شده و در مورد جزایر نیز اسناد هویت ایرانی را تایید می کند (به استثنای سه نقشه که یکی از آنها رابه عنوان طرح روی جلدکتاب اطلس خود تحت نام "خلیج در نقشه های تاریخی" منتشر ساخته است. در چاپ جلد اول که در سال ۱۹۹۶ در لندن صورت گرفته نقشه روی جلد کتاب مربوط به سال ۱۶۷۹ منطقه کشور پارس نام دارد که توسط Rossi ترسیم شده است و جزایر تمب بطور واضح به رنگ ایران ترسیم شده است به همین دلیل تهیه کننده اماراتی این اطلس تاریخی در چاپ جلد دوم در سال ۱۹۹۹ نقشه مذکور را از جلد کتاب حذف نموده است.

اطلس نقشه های تاریخی خلیج جلد اول از ۱۴۷۸ تا ۱۸۶۱ و جلد دوم نسخه بازبینی شده جلد اول است که تعدادی نقشه به آن اضافه شده و از ۱۴۹۳ تا ۱۹۳۱ را در بر می گیرد که البته تعدادی از نقشه های این دو جلد تکراری است ولی تعدادی از آنها نیز منحصر به فرد بوده و در کتاب دیگری چاپ نشده است. در مورد جلد اول گفتنی است که اولین نقشه متعلق به ۱۴۷۸ توسط بوکینگ در رم بصورت نقشه رنگی و بر روی کوپر و بر اساس نقشه بطلمیوس ترسیم شده است در این نقشه خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است ولی نامهای جغرافیایی زیادی را بر اساس متون یونان قدیم در بر دارد. در نقشه سال ۱۴۹۳ نیز بر اساس اطلاعات یونان قدیم ترسیم شده است خلیج با نام مر پرسیک و به شکل مربع ترسیم شده که اندازه آن کوچکتر از اندازه واقعی خلیج فارس است. نقشه ۱۵۱۱ که در ونیز بر روی چوب و رنگی توسط برناردوس سیلوانوس ترسیم شده است مشابه نقشه ۱۴۷۸ بوکینگ است و بر اساس نقشه بطلمیوس ترسیم شده است در این نقشه نیز خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است. نقشه ۱۵۱۳ این نقشه نیز مشابه نقشه ۱۴۷۸ بوکینگ است و بر اساس نقشه بطلمیوس ترسیم شده است در این نقشه نیز خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است در هر سه نقشه جزایر زنبوبیا که متعلق به پارسیان بوده است به شکل دقیقی در جنوب شرقی یمن ترسیم شده است. از نقشه سال ۱۴۷۸ تا نقشه سال ۱۵۴۸ تحولی در دقت فاصله های

جغرافیایی بوجود نیامده است در این سال جیاکومو گاستالدی ونیزی برای اولین بار نقشه پرشیا را به شکل دقیق تری ترسیم و از دریای شمال ایران، مر باکو (دریای خزر) و دریای جنوب ایران، با نام مر پرسپو را به شکل واقعی تری ترسیم نموده است وی مجدداً در سال ۱۵۶۱ و ۱۵۷۰ خلیج فارس را با نام گلفو پرسپیا و دریای عمان را با نام گلفو اورموز بطور دقیق تری نیز ترسیم کرده است در حالیکه تا سال ۱۶۷۹ سایر نقشه ها قبل و حتی بعد از این تاریخ نیز همچنان بر پایه اطلاعات قدیمی موقعیت و مساحت خلیج فارس را با نام سینوس پرسیکوس و گلفو پرسپیا را همچنان غیر دقیق ترسیم کرده اند. در این سال جیاکومو دی رسی در رم نقشه رنگی دقیقی ترسیم و حتی جزایر سه گانه تمب و ابوموسی را به رنگ خاک ایران ترسیم کرده است اما همچنان اندازه ها در نقشه ها تا واقعیت فاصله زیادی دارد مثلاً بحرین با نام بهرام در همه این نقشه ها بصورتی غیر واقعی و گاهی بجای قطر ترسیم شده است. اطلاعات موجود در نقشه های جهان نما حتی در این دوره نیز همچنان فراتر از ۷ دریا و ۷ کشور نرفته و به سبک قدیم و سبک جغرافیایانویسان مسلمان، چین در غرب، اروس در شمال فرانکه در اروپا و افریقه در جنوب لبه های پایانی دنیا تصور می شود. حتی در نقشه جهان نمای سال ۱۷۴۰ و تریس اربیس استرابن جهان همچنان تنها به سه قاره محدود شده است. و در تمامی این نقشه ها خلیج فارس در مرکزیت جهان قرار دارد. در نقشه جهان نمای سال ۱۵۱۵ **Johannes Stabius Durer** جوهانز دویر تا حدودی نقشه ها به واقعیت های جغرافیایی نزدیک شده ولی قاره آمریکا و اقیانوسیه همچنان حلقه مفقوده جهان است.

در سال ۱۵۵۱ جرارد مرکاتور بر روی کره نقشه جهان را ترسیم نموده است که البته نقص قبلی را دارد. در سال ۱۶۶۰ **Eckebrecht** فلپ ایکبرخت نقشه جهان نمایی ترسیم کرده است که قاره آسیا، اروپا، آفریقا و آمریکا را در بر می گیرد ولی فاقد سرزمین های استرالیا و اقیانوسیه است، نقشه ای متعلق به حدود ۱۷۵۳ از نیکلاس دی فر (۱۶۹۴-۱۷۵۴) بصورت رنگی و به شکل کره ای باقی مانده است در این نقشه جهان تقریباً به شکل امروزی ترسیم شده است.

در سال ۱۷۴۸ **Bertrand Rene Pallu** در نقشه خود جغرافیای خلیج فارس را تا حدودی درست ترسیم کرده است. در سال ۱۷۵۸ توماس جفریز نقشه جهان نمایی ترسیم کرده است که به واقعیت های امروز جهان نزدیک است. و بلاخره در سال ۱۷۷۴ سامویل دون کامل ترین نقشه کروی تا آن روز را از جهان ارایه نموده است

در سال ۱۷۷۲ کارستن نیبور نقشه ای ترسیم کرده است که در آن برای اولین بار بجای نام دریای هرمز از بحر عمان نام برده شده در حالی که قبل از این تاریخ در نقشه های لاتین چیزی بنام دریای عمان وجود ندارد. در این نقشه اندازه های جغرافیایی بنادر و جزایر به واقعیت نزدیک تر شده اند و جزایر سه گانه نیز در موقعیت دقیق تر به رنگ ایران ترسیم شده اند علت دقیق بودن این نقشه آن است که نیبور چند سال در خلیج فارس به پژوهش مشغول بوده و نقشه وی مستقل از اطلاعات قبلی و متکی بر مشاهدات وی بوده است علی رغم دقیق بودن نقشه نیبور تا سال ۱۸۳۵ بسیاری از نقشه های ترسیم شده از سوی آلمانها، انگلیسی ها، فرانسوی ها و حتی هلندی ها از دقت برخوردار نیست تا اینکه در این سال نقشه ای بر اساس اطلاعات نیبور ترسیم و توسط جوستوس پرتس منتشر می شود. و بلاخره در سال ۱۸۶۰ دو نقشه با نام پرشن گلف وست و ایست توسط موسسه هیدروگرافی (آبگاری) در لندن منتشر شده است که با واقعیات و اندازه های جغرافیایی امروزی خلیج فارس منطبق است این دو نقشه در صفحه ۳۱۰ و ۳۱۱ کتاب اطلس تاریخی خلیج چاپ شده است.

علاوه بر این ۴ اطلس که ویژه خلیج فارس هستند اطلسهای دیگری نیز هستند که تعدادی از نقشه های تاریخی خلیج فارس را دارند و در آرشیو وزارت خارجه موجود هستند
مانند ۱- اطلس کویت ۲- ریشه های کویت ۳- اطلس جغرافیا و جهان نما چاپ چین ۱۹۰۱.
اطلس جغرافیایی، فیزیکی، سیاسی و تاریخی- پاریس ۱۸۶۳ ژ
اطلس جغرافیایی، فیزیکی، سیاسی و اقتصادی- پاریس ۱۸۷۴
اطلس دستی آلمان ۱۸۹۹ **Andrees Allgemeiner Hand Atlas**
اطلس دستی مربوط به کل جهان. آلمان ۱۸۷۳ **Hand Atlas**

اطلس دستی ۱۹۲۱ آلمان Andrees Allgemeiner Hand Atlas
 اطلس دستی ۱۹۲۱ آلمان Andrees Allgemeiner Hand Atlas II
 اطلس دستی آلمان ۱۹۲۲ Andrees Allgemeiner Hand Atlas
 اطلس آلمان ۱۹۰۰ Atlas Neuer
 اطلس جهان نما - لیسبون - Novo Atlas Escolar Portugues
 اطلس دستی پرتغال 1906 Stiellers
 اطلس کارتوگرافی تاریخی پرتغال در ۶ جلد - لیسبون ۱۹۸۷
 اطلس دستی رویال - لندن. ۱۸۷۳
 اطلس جهان نمای روسی - مسکو ۱۹۶۷

بر اساس نقشه های این اطلس ها که در همگی خلیج فارس یا مترادفهای لاتین آن بکار رفته است می توان گفت که دقت در اندازه ها و مقیاسهای طبیعی در کارتوگرافی بویژه برای خلیج فارس از دوره بطلمیوس تا قرن ۱۷ م هیچ تغییر قابل توجهی نکرده است. نقشه گاستالدی ونیزی در سال ۱۵۴۸ چند نقشه پرتغالی در سالهای ۱۵۶۰ و ، نیکلاس سنسون فرانسوی در ۱۶۵۴ ، نقشه يك آلمانی در سال ۱۵۹۶ و چند نقشه انگلیسی در سال ۱۸۰۷ هرکدام در نقشه های ترسیمی خود اسامی را به نقشه های قبلی اضافه کرده اند ولی علی رغم اینکه بعضی اسامی جغرافیایی در منطقه خلیج به آنها اضافه شده است اما همچنان شیوه کلاسیک و بطلمیوسی و یا اطلاعات برگرفته از کتب مقدس و کتب کلاسیک بر همه آنها حاکم است می توان گفت سال ۱۷۷۲ عصر نوین در کارتوگرافی سینوس پرسیکوس است در این سال کارستون نیبور هلندی که چند سال در سواحل خلیج فارس به پژوهش علمی مشغول بود نقشه ۱۷۷۲ سینوس پرسیکوس را ترسیم کرده در این نقشه حتی جزایر کوچک تنب و ابوموسی در قلمرو ایران بدقت ترسیم شده است اگر چه تا سال ۱۸۶۲ که نقشه های دقیق و مستند انگلیسی ها منتشر شد نیز همچنان بسیاری از نقشه ها همان اطلاعات غیردقیق سنتی را داشتند اما می توان گفت این نقشه به دوره نقشه های کلاسیک و سنتی گلف پرس یا سینوس پرسیکوس پایان داده است. تنها در اطلس قاسمی تعداد ۲۰۱ نقشه کلاسیک از ۱۴۸۷ تا ۱۷۷۲ که آن را دوره نوین می نامیم بنام خلیج فارس وجود دارد تعداد کل نقشه های سنتی که خلیج فارس را ثبت کرده اند بالغ بر ۶۰۰ نقشه است. از سال ۱۷۷۲ تا ۱۹۵۷ نیز صدها نقشه علمی در سراسر جهان منتشر شده است که تمامی آنهايي که به منطقه خلیج فارس مربوط می شود نام اصیل و تاریخی خلیج فارس و یا معادلهاي آن را در بر دارند در سال ۱۹۷۵ و بعد از جنگ نفت ایران و بریتانیا توطیه تغییر نام خلیج فارس شروع شده است .

ب. اطلس های برگرفته از منابع اسلامی می دانیم که به دلیل واجب بودن جهت یابی دقیق قبله در مساجد و برای نماز علم جغرافیا از سده دوم هجری اهمیت زیادی برای مسلمانان پیدا کرد و از این زمان شخصیت های جغرافیایی مانند مقدسی ۸۸۵ م. بلخی ۹۳۴ م. مسعودی ۹۵۸ م، ادریسی متوفی ۱۱۶۵ م جیهانی، ابوزید و استخری ظهور کردند و نقشه های آنها برای سیاحان پرتغالی، فرانسوی، هلندی و روسی تا قرن ۱۷ منبع الهام بود.

این نگارنده شخصاً برای بررسی نقشه های تاریخی خلیج فارس به زبان عربی در کتابخانه و دارالوثایق قاهره حدود ۱۰ نقشه دیواری و چند اطلس را مورد مطالعه قرار دادم از جمله اطلس عراق در نقشه های قدیمی در این اطلس که تالیف احمد سوسه پدر کارتوگرافی در عراق است بر اساس منابع یونانی و اسلامی ۳۹ نقشه به زبان عربی ترسیم شده است که در این نقشه ها از جمله در نقشه دوره آشوریان به شماره ۶ ، نقشه هیکاتوس متوفی ۴۷۵ ق.م به شماره ۷ که در امپراتوری پارس و مصر سفر نموده است، نقشه ایراتوستین یونانی به شماره ۹ ، نقشه بطلمیوس به شماره ۱۰، در همگی خلیج فارس (ترجمه سینوس پرسیک) بکار رفته و اما در نقشه فتوحات قرن اول هجری به شماره ۱۱، نقشه بلخی ۹۳۴ م به شماره ۱۲ ، نقشه دیار عرب استخری ۹۵۱ م به شماره ۱۶ و نقشه عراق از استخری به شماره ۱۸ ، نقشه جهان نمای ابن حوقل ۹۷۷ م به شماره ۱۹ ، نقشه عراق از ابن حوقل به شماره ۲۲، نقشه جهان از جیهانی ۹۷۷ م به شماره ۲۶، نقشه جهان نمای ادریسی ۱۰۹۹-۱۱۶۴ م به شماره ۲۹ ، نقشه جهان نمای قزوینی ۱۲۰۳-۱۲۸۳ به شماره ۳۱ ، نقشه ابن الوردی ۱۳۴۸ م به شماره ۳۶ نقشه شماره ۳۸ از جغرافیانویس مجهول و نقشه شماره ۳۹ بنام مواضع التاریخیه در همگی کلمه بحر فارس (دریای پارس) بکار رفته است .

اطلس ضمیمه كتاب الخلیج الفارسی (در طول تاریخ) چاپ دوم که در آن ۵۱ نقشه به زبان عربی که همگی از کتب عربی برگرفته شده و متعلق به دوره های مختلف تاریخی هستند مربوط به خلیج فارس است که در ۲۴ نقشه آن خلیج فارس و در ۲۵ نقشه بحر فارس و در دو نقشه آن بحر العجم بکار رفته است در این کتاب فصل اول به گزیده ای از توصیفهای مختصات جغرافیایی و طبیعی خلیج فارس از کتب جغرافیایی مسلمانان از قرن سوم تا قرن دهم اختصاص دارد و در آن متونی را از کتب ۲۶ نفر از سیاحان و مورخین مشهور مسلمان در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. فصل دوم به برگزیده ای از نویسندگان قرون اخیر اختصاص دارد که در آن متونی را از کتب ۱۸ نفر از سیاحان و مورخین مشهور عرب در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. فصل سوم به برگزیده ای از نویسندگان و مستشرقین غربی قرون اخیر اختصاص دارد که در آن متونی را از کتب ۸ نفر از سیاحان و مورخین مشهور غرب در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. بخش دوم شامل نقشه های خلیج فارس است که فصل اول آن به خلیج فارس در نقشه جهان و آسیا اختصاص دارد و شامل ۱۷ نقشه است فصل دوم خلیج فارس در نقشه های کشورهای عربی است که ۲۳ نقشه دارد فصل سوم به نقشه خلیج در جغرافیای ایران نام دارد که در آن ۲۰ نقشه از کتب عربی ویژه جغرافیای ایران برگرفته شده است .

در کتاب "قلاند الذهب فی معرفه انساب قبائل العرب" به قلم مصطفی حمیدی بن احمد الکردی الدمشقی، از مولفین قرن دهم ه. ق. شرح و مقدمه سلمان الجبوری مکتبه الهلال ۲۰۰۰ دارای ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس است .

در کتاب "اطلس التاریخی للعالم الاسلامی فی العصور الوسطی" عبد المنعم ماجد. علی البنا. دار الفکر العربی ۱۹۸۶ مکتبه القاہرہ الکبری رمز ۲۵۴۰۰ حدود ۱۶ نقشه از جمله نقشه های شماره ۲-۳-۷-۸-۹-۱۰-۱۶ مربوط به خلیج فارس با همین نام است.

در کتاب مصور الجغرافی لاقالیم الارض الطبیعیه و السیاسیه ۹۰ نقشه از منابع عربی وجود دارد که در ۱۲ نقشه مربوط به منطقه خلیج فارس در همگی نام تاریخی بحر فارس و خلیج فارس وجود دارد این کتاب تالیف الشیخ محمد فخرالدین مدرس دارالعلوم است که انتشارات مکتبه الهلال بشارع الفجاله بمصر چاپ یازدهم آنرا در سال ۱۹۲۵ انجام داده است .

در کتاب اطلسی بنام "انساب العرب للعالم الاسلامی" چاپ ۱۹۹۴ مکتبه القاہرہ الکبری رمز ۲۵۴۰۰ حدود ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس وجود دارد.

در کتاب "اعلام الجغرافیین العرب" الدكتور عبدالرحمن حمیده، دارالفکر المعاصر ، دمشق ، سوریه ۱۹۹۵ مختصری از مطالب ۱۵۰ سیاح عرب و مسلمان و پنج نقشه تاریخی بر اساس مورخین صدر اسلام با ذکر نام خلیج فارس دارد و کتابهای بی شمار دیگری که از ذکر آن برای جلوگیری از اطاله کلام خودداری می شود. اطلس تاریخی اسلام (محمد مختار قاهره ۱۹۲۲) و الخریط التاریخیه احمد صالح قاهره ۱۹۱۴ و اطلس ضمیمه کتاب قلاید الذهب فی معرفه انساب قبایل العرب که دارای ۹ نقشه به زبان عربی با نام خلیج فارس و بحر فارس است. يك اطلس باستانی دیگر عربی و فارسی متعلق به سالهای قبل از ۱۲۰۰ میلادی که دارای ۹۶ صفحه و ۱۵ نقشه منطقه ای و دو نقشه جهان نما است این اطلس را سال ۲۰۰۱ دانشگاه آکسفورد از يك حراجی خریداری کرده است. در این سند تاریخی نیز خلیج فارس در همه جا با نام تاریخی درست خود ثبت شده است .

در طول دو دهه گذشته کشورهای عربی در مورد اثبات ادعاهای ارضی خود نسبت به یکدیگر نقشه هائی تاریخی را در رسانه های گروهی خود منتشر و بعضاً به عنوان سند به دیوان بین المللی دادگستری تقدیم نموده اند که در آنها خلیج فارس با همین نام توصیف شده است. از جمله در دعای ارضی ۱- قطر و بحرین، ۲- در دعای عربستان و قطر ۳- در دعای یمن و عمان در نقشه ها و اسناد مورد استفاده آنها نام خلیج فارس بکار رفته است.

دولت کویت در سال ۱۹۹۲ کتابی را مشتمل بر ۸۰ نقشه و سند تاریخی تحت عنوان "الکویت فی الخراف العالم" (کویت در نقشه های جهان) به چاپ رسانیده است که در همه این نقشه ها و اسناد تاریخی که از اطلسهای مختلف گرد آوری شده است، نام خلیج فارس وجود دارد.

در سال ۱۹۹۴ اطلسی در کویت تحت نام "الکویت قرأه فی الخرائط التاریخیه" به همت عبدالله یوسف الغنیم به چاپ رسیده که حاوی حدود ۲۰ نقشه با نام خلیج فارس است .

در کتاب دیگری بنام "ریشه های کویت" (اصول الکویت المنشور العام) که در سال ۱۹۹۱ در هلند به چاپ رسیده است، ۱۵ نقشه تاریخی وجود دارد که در همگی نام خلیج فارس ثبت شده است. جالب اینکه یکی از مهمترین استنادات کویت که در هر سه اطلس مذکور به چاپ رسیده است، نقشه ۱۷۶۲ کارستون نییور دانمارکی است در نقشه مذکور تحت نام نقشه خلیج فارس جرایر سه گانه با نام ابرانی بومف و تنمب متعلق به ایران به ثبت رسیده است .

در يك کتاب به نام "اطلس تاریخ اسلام" که در آمریکا و کشورهای عربی بویژه مصر در سالهای ۱۹۵۱ و ۱۹۵۵ چندین بار تجدید چاپ شده است، ۱۶ نقشه وجود دارد که در همه آنها نام خلیج فارس برای آبهای جنوب ایران بکار رفته است.

بانك عربی و بیت القرآن در بحرین در سال ۱۹۹۶ تقویم دیواری بزرگی رامنشر نموده اند که دارای ۱۲ نقشه تاریخی است مربوط به بحرین است که در همگی نام خلیج فارس در آنها موجود است در وب سایت ذیل وابسته به دفتر مطالعات استراتژیک پادشاهی عربستان نیز چند نقشه کلاسیک با توضیحات عربی با نام الخلیج الفارسی وجود دارد :

در این میان اطلس عراق در نقشه های قدیمی ۱۹۵۹ (احمد سوسه) اهمیت بسزایی در تاریخ تحول نقشه های مسلمانان دارد بر اساس نقشه های این اطلس ها می فهمیم که مسلمانان، جهان را همچون سینی دایره ای شکلی تصور می کردند که دور تا دور آن را آب فراگرفته و لبه انتهایی این دایره سلسله جبال قاف وجود دارد که مانع ریختن آب به بیرون از این سینی می شود و مرکز دنیا منطقه غرب خلیج فارس و مکه بوده است. در تمام نقشه های دوره اسلامی تکامل و تحول چندانی به چشم نمی خورد همگی جهان را همانند يك سینی تصور می کردند که لبه پایانی آن در شرق پایانه دریای پارس و چین در جنوب بلاد زنگ و افریقیه و در غرب بلاد تنجه (تنگه) و اندلس و انتهای دنیا در شمال نیز روم و یاجوج و ماجوج و کوه قاف و دریای محیط نیز لبه های پایانی دیگر دنیا تصور می شدند. دریا های جهان نیز در تصور مسلمانان عبارت بودند از:

۱-دریای محیط۲- دریای روم۳- دریای پارس۴- دریای هند۵- دریای قلم۶- دریای چین۷- دریای زنگ (افریقیه) در این میان دریای محیط که همان اقیانوس است بزرگترین دریا ترسیم می شده است. که بنظر بعضی از جغرافیایان مسلمان این دریا سراسر دنیا را فرا گرفته و بعد از آن سلسله جبال قاف قرار دارد که به دور دنیا کشیده شده است. گفتنی است که اصطلاح هفت شهر عشق و هفت سرزمین و ۷ آسمان و ۷ خان که در ادبیات ایرانی از کتاب اوستا تا کتب معاصر از آن سخن به میان می آید از همین تصور جغرافیایی قدیمی ریشه می گیرد.

حداقل حدود ۳۰۰۰ نقشه و اطلس در کشورهای مختلف جهان تا کنون نام خلیج فارس را ثبت نموده اند بسیاری از این نقشه ها حتی جزایر کوچک تنمب و ابوموسی را نیز ترسیم و آنها را جزء قلمرو و حاکمیت ایران تصویر کرده اند تعداد اینگونه نقشه ها با لغ بر یکصد عدد است که در ۳ گروه قرار می گیرند الف- نقشه های رسمی دولتی - از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد :

- نقشه رنگی خلیج فارس در سال ۱۷۶۴ از سوی وزارت خارجه فرانسه تهیه شده و جزایر به رنگ سرزمینهای ایران است .

- نقشه خلیج فارس

- در سال ۱۸۲۹ توسط کاپیتان بروکس **C.B.Brucks** به دستور کمپانی هند شرقی تهیه شده ، جزایر به رنگ سرزمینهای ایران است و در یادداشت همراه نقشه نیز نام جزایر جزو نواحی تحت تملک ایران آورده شده است .

- نقشه امپراتوری ایران

در سال ۱۸۱۳ توسط جان مکدونالد کاینز مشاور سیاسی سرجان مالکوم در ماموریت به ایران تهیه شده ، سیاه و سفید است، در سال ۱۸۳۲ توسط اروسمیت به صورت رنگی چاپ شد و در آن، سرزمین ایران و جزایر از یک رنگ هستند .

- نقشه آسیای مرکزی شامل کابل، ایران، رود ایندوس و کشورهای واقع در شرق آن

Cabool, The river and Countries Eastward of it comprising در سال ۱۸۳۴ توسط سرگرد الکساندر برنز بر اساس « نقشه‌های معتبر اروسمیت تهیه شده ، رنگی و جزایر در آن به رنگ سرزمینهای تحت حاکمیت ایران است .

- نقشه حدود فعالیت قبیلله‌های ساحل مروارید

در سال ۱۸۳۵ توسط کاپیتان هتل تهیه شده ، جزایر را در بخش ایرانی خط تقسیم کننده خلیج فارس نشان می‌دهد .

- نقشه خلیج فارس **Persian Gulf** در سال ۱۸۸۶ از سوی بخش اطلاعات وزارت جنگ بریتانیا تهیه شد. نسخه‌ای از این نقشه در سال ۱۸۸۸ به دستور لرد سالیسبوری وزیر خارجه بریتانیا، تقدیم ناصرالدین شاه قاجار شد. هنگامی که وزیر مختار بریتانیا در تهران ، سردروموندولف از تقدیم آن به حضور شاه ایران ابراز تاسف کرد، چون در آن متصرفات ایران در خلیج فارس نشان داده شده بود که شامل جزایر سه گانه بود، لرد سالیسبوری یادآور شد: دقت کنید که در آینده هیچ نقشه‌ای اهدا نگردد، با این وجود، نقشه مزبور یکبار دیگر در سال ۱۸۹۱ به چاپ رسید و باز هم جزایر در آن به رنگ سرزمین ایران نمایش داده شده بود .

نقشه رسمی ایران در ۶ صفحه) : در سال ۱۹۹۷ در بخش نقشه‌برداری سیملا، اداره مکان نگاری وزارت خارجه حکومت هند، تهیه شده و جزایر تنب و ابوموسی در آن به رنگ سرزمین ایران نمایش داده شده‌اند .

نقشه ایران، افغانستان و پاکستان غربی **Afganistan and west Pakistan**

در اطلس جهان ورقه‌های شماره ۱۴۴ - ۱۴۳ ، تهیه شده در سال ۱۹۶۷ تحت نظارت شورای وزیران اتحادیه جماهیر سوسیالیستی شوروی به مناسبت پنجمین سالگرد انقلاب اکتبر، که در آن نام ایران زیر نام جزایر تنب و ابوموسی و سایر جزایر ایرانی خلیج فارس آورده شده است .

ب (نقشه‌های نیمه رسمی از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد:

- نقشه امپراتوری ایران در سال ۱۷۷۰ توسط آقای دانویل برای دولت بریتانیا تهیه شده و جزایر در آن به رنگ ایران هستند .

- نقشه جدید امپراتوری ایران در سال ۱۷۹۴ توسط دانویل تهیه شده و در آن جزایر به رنگ بقیه سرزمینهای ایران است .

- نقشه ایران و کابل در سال ۱۸۳۷ : توسط اروسمیت در لندن تهیه شده و سه جزیره به رنگ ایران است .

- نقشه ایران ، افغانستان و بلوچستان. در سال ۱۸۹۱ توسط انجمن سلطنتی جغرافیای تحت نظارت لرد کرزن تهیه شده و به کتاب وی « ایران و قضیه ایران » چاپ سال ۱۸۹۲ نیز پیوست شده است که در آنها جزایر تحت حاکمیت ایران ترسیم شده است.

پ (نقشه‌های غیررسمی از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد:

- نقشه ایران **the Map of Persia** در سال ۱۸۱۸ در انگلستان برای اطلس بزرگ جدید تامسون

Thomson new Grand تهیه شده است.

- نقشه ایران در سال ۱۸۲۸ در لندن توسط سیدنی هال تهیه شده است .

- نقشه ایران و بخشی از امپراتوری عثمانی در سال ۱۸۳۱ توسط جی لانگ تهیه شده و از سوی انجمن گسترش آموزش مفید **Society of Expanding Useful Education** در انگلستان چاپ شده است .

- نقشه ایران در سال ۱۸۴۰ برای اطلس بلاک در لندن چاپ شده است .

- در نقشه ایران و کابل : **Map of persia a Cabul** در سال ۱۸۴۴ توسط جانستون برای اطلس نشنال در انگلستان چاپ شده است .

- نقشه ایران در سال ۱۸۵۱ توسط راپکین برای اطلس جان تالیس تهیه شده است .

- نقشه ایران و افغانستان : **Persia and Afghanistan** در سال ۱۸۵۴ توسط بلاک برای دانشگاه ادینبورگ تهیه شده است .

- نقشه ایران و افغانستان **Persia and of Afghanistan** در سال ۱۸۶۰ برای اطلس جنرال **General Atlas** کیت جانستون تهیه شده است . نقشه ایران، افغانستان و بلوچستان **Afghanistan**

- **Baluchistan Map of pers** در اطلس نوین جهان **Modern Atlas of the World** که در سال ۱۹۰۹ در موسسه هاموند چاپ شده است.

- نقشه ایران **The Map of Iran** در اطلس بین المللی جهان **Cosmopolitan World Atlas** (**CentennialEd**) که در سال ۱۹۵۶ توسط موسسه مک نالی تهیه شده است.

در کتاب **مغاص اللنالی و متار اللیالی** سدید السلطنه کبابی که مربوط به یکصد سال قبل ست سندی دال بر حاکمیت ایران بر جزایر سه گانه وجود دارد در ۷۳/۱/۲۰ یک کارشناس حقوق بین الملل در فرانسه اظهار داشته است که ۵۰۰ سند از اسناد وزارت خارجه انگلیس گواهی تعلق جزایر سه گانه به ایران را دارد.

ولی در رابطه با خلیج عربی این نکته قابل ذکر است که در بعضی نقشه ها و کتب تاریخی به دریای میان شمال آفریقا و عربستان، خلیج عرب و دریای سرخ اطلاق و خلیج شهر اسکندریه نیز خلیج عرب نام دارد گاهی اوقات نیز به آبهای ساحلی عمان دریای عرب گفته شده است. همچنین در خلیج فارس خلیج های کوچکتری با نامهای محلی وجود دارد مانند خلیج قطیف خلیج بحرین، خلیج بصره، خلیج کویت و... که نام آنها کاربرد محلی دارد ولی بر کل خلیج همواره فقط کلمه فارس اطلاق شده است .

از میان حدود ۶ هزار نقشه تاریخی مربوط به قرون گذشته تا سالهای ۱۸۹۰ که در همه آنها خلیج فارس ثبت شده فقط سه نقشه با نامهای خلیج بصره، خلیج قطیف و خلیج کویت ، خلیج بحرین، خلیج سیراف از این منطقه نام برده اندکه البته اینها نام خلیج ها کوچک هستند که به آنها خور و گفته می شود و هنوز هم کاربرد محلی خود را دارد ولی بر کل خلیج اطلاق نمی شوند ..

بدیهی است که اصالت و صحت این سه نقشه که عربها از آن استفاده های تبلیغاتی زیادی برده و آنرا روی جلد بسیاری از کتبی که تاکنون در مورد خلیج چاپ شده ترسیم کرده اند تردید وجود دارد اگر چه حتی آنها اصیل هم که باشند در مقابل هزاران نقشه ، کتاب و نوشته تاریخی و بیشتر از سیصد کتاب تاریخی ، یک کتاب و یک نقشه فاقد ارزش علمی است و آنرا به عنوان خطا، به دور می اندازند ، کما اینکه در مورد دریای خزر نیز بطور انگشت شماری مورخین قدیمی از جمله شهاب الدین محمد النوبری ۷۳۳ق در کتاب نهایی الارب فی فنون العرب بحر فارس و دریای عجم بکار برده اند ولی، بدلیل اینکه اکثریت مورخین عرب، اروپایی و ترک آنرا دریای قزوین، کاسپین و خزر ثبت کرده اند در علم کارتوگرافی این سه نام را نامهای اصیل می دانند و اسامی دیگر را برسمیت نمی شناسند قطعاً اینکه اعراب برای یک نقشه این همه اهمیت علمی قائل هستند ولی چشم خود را بر روی بیشتر از ۶ هزار نقشه دیگر می بندند اقدامی غیر منصفانه و مغایر با اصول علمی است و این نشانگر آن است که نگاه آنها به مسائل از دید علمی و تاریخی نیست، بلکه از روی جهالت ، تعصب و یا نگاهی سیاسی و مغرضانه دارند. این در حالی است که بعضی از اعراب برای یک نقشه این همه اهمیت علمی قائل هستند ولی چشم خود را بر روی بیشتر از هزاران نقشه و سند دیگر می بندند؟ این نشانگر آن است که نگاه آنها به مسائل از دید علمی و تاریخی نیست، بلکه نگاهی سیاسی و مغرضانه دارند نمونه ای از این نوع برخورد را وزیر آموزش و پرورش عربستان سعودی در اسفند ۱۳۸۲ با دستور جمع آوری یک میلیون نسخه از یک کتاب درسی از مدارس سراسر کشور به دلیل وجود نام خلیج فارس انجام داده است

آیا افرادی که اینگونه تعصبات غیر منطقی دارند توانایی دارند تمامی نقشه ها و اطلسها و کتب مهم تاریخی چه در قرون قبل و چه بعد از میلاد و چه در دوره معاصر که شاهراه آبی جنوب ایران را با نام خلیج فارس ثبت نموده اند را جمع آوری نمایند؟ بعلاوه اینکه تمامی سازمانهای بین المللی معاصر نیز تنها نام خلیج فارس را برسمیت می شناسند و در تمامی کشورهای غیر عربی بندرت و آنهم در اثر اشتباه و یا تطمیع بعضاً نام مجعول بکار می رود ولی هنوز علی رغم هزینه سنگین بعضی کشورهای عربی، رسانه های گروهی معتبر جهان نام اصیل و تاریخی را حفظ نموده اند. در کشورهای عربی نیز در کتب درسی و نقشه های رسمی همواره تا دهه ۷۰ نام خلیج فارس بکار برده شده است. و هنوز هم بسیاری از نویسندگان بیطرف که تطمیع نمی شوند اصالت این نام را در نوشته های خود رعایت می کنند بنابر این اقداماتی شبیه آنچه وزیر مذکور انجام داده است عرض خود بردن و زحمت دیگران داشتن است .

در تمام کتب و منابع دولتی کشورهای عربی تا دهه ۶۰ میلادی همواره نام خلیج فارس یگانه نامی است که برای توصیف این پهنه آبی بکار رفته است. از جمله می توان به یکی از سرودهای ملی مصر که در آن جمله "حدودنا من خلیج الفارسیه حتی بحر الابیض" آمده است و کتابهای ۱- انور سادات رئیس جمهور سابق مصر تحت نام "طغیان رود نیل سال" (۱۹۵۷) ۲- الحسن بن طلال ولیعهد اردن هاشمی در کتاب خود به نام "السعی نحو السلام" ۳- کتاب "الاستعمار فی الخلیج الفارسی" وحتی فرهنگ لغت‌های معتبر عربی مانند "المنجد" و دایره المعارف‌های عربی مانند دایره المعارف اقتصادی لبنان ۱۹۷۲ و راهنمای دولتی عراق ۱۹۳۶ و دهها مورد دیگر اشاره کرد که همگی از آبراه جنوب ایران بنام خلیج فارس نام برده اند. اما رقابت های استعماری ، انگیزه های سیاسی و طمع ورزی های ارضی و تعصبات افراطی قومی بعضی افراد و یا دولتهای مغرض باعث اقدام آنها به کاربرد نامهای جعلی شده است.

اینها نمونه ای از صدها نقشه تاریخی موجود در کتب مختلف عربی است که نام خلیج فارس بر آنها ثبت و در اعماق تاریخ ریشه های آنرا مستحکم گردانیده است. اما از صدها نمونه دیگر در آرشیو سایر کشورها به موارد ذیل بسنده می کنیم .

در کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه آرگوسی نیویورک بیشتر از ۲۰۰ نقشه تاریخی وجود دارد که خلیج فارس با نام اصلی در آنها ثبت شده است.

در کتابخانه ملی بریتانیا (لندن) ، کتابخانه و اسناد وزارت امور هند (لندن)، مرکز اسناد عمومی لندن و کتابخانه دانشکده مطالعات خاورشناسی لندن بیشتر از ۳۰۰ نقشه در بر دارنده نام خلیج فارس وجود دارد در بسیاری از نقشه های اروپایی نه تنها خلیج فارس بلکه نام دریای پارس Persian sea نیز برای منطقه سواحل ایران و پاکستان و عمان ترسیم شده است از جمله در این مورد می توان به نقشه ذیل اشاره نمود .

Map drawn by Eman Bowen: A new accurate map of Persia with the adjacent countries, drawn from the most approved modern maps and cartography the whole being regulated by astron observations by Eman Bowen

۳- اداره آرشیو ملی پرتغال دهها سند مهم تاریخی به زبانهای عربی، فارسی، ترکی و پرتغالی در خصوص جزایر ایرانی و خلیج فارس وجود دارد. در اداره آرشیو وزارت خارجه ایران ، وزارت خارجه فرانسه، وزارت خارجه روسیه، وزارت خارجه پرتغال ، وزارت خارجه هلند، هند، آلمان ، اسپانیا و ژاپن و در بسیاری از موزه ها ، کتابخانه ها و حتی هتلها و یا آرشیو های خصوصی چه در کشور های عربی مانند مصر و چه کشور های غیر عربی صدها نقشه تاریخی با نام خلیج فارس وجود دارد. (نقشه موجود در موزه کبیر قاهره که بر اساس يك لوحه سنگی عظیم قبل از میلاد ترسیم شده است و از سال ۱۹۰۳ در کنار این لوح نصب است و به نام خلیج فارس مزین می باشد) برای نمونه حداقل آدرس ۳۰۰ مورد از آنها در ضمایم این تحقیق برای آگاهی خوانندگان درج می گردد که بعضی از این نقشه ها از سوی یونسکو به عنوان میراث بشریت برسمیت شناخته

شده و بطور نمونه می توان به کتابی تحت عنوان نوادر المخطوطات که از سوی یونسکو در سال ۱۹۹۵ بر اساس اسناد کتابخانه اسکندریه چاپ شده است اشاره کرد.

موسسه دریای شرق با کمک دولت کره جنوبی نیز در سال ۲۰۰۲ کتابی بنام : **East Sea in World** این کتاب ۴۰ نقشه تاریخی را از سال ۱۷۱۵ تا سال ۱۸۰۰ در جهت اثبات نام دریای شرق به چاپ رسانده است که در تمامی نقشه هانی که جنوب ایران را در بر گرفته اند (۳۱ نقشه) نام خلیج فارس ثبت گردیده است. در این کتاب همچنین فهرست مشخصات ۹۰ نقشه کتابخانه لندن از سال ۱۵۹۵ تا ۱۸۹۴ و فهرست ۶۱ نقشه موجود در دانشگاه کمبریج لندن متعلق به سالهای ۱۵۷۰ تا ۱۸۲۴ راجع به آسیا را به چاپ رسانده در این نقشه ها نیز همچنان خلیج فارس فارس با نام تاریخی و درست خود ثبت شده است.

در آلمان يك اطلس تاریخی حاوی تصاویر نقشه های موجود در موزه ها و آرشیو های خصوصی آلمان چاپ شده که ۹ مورد نقشه های جهان نام خلیج فارس را در بر دارد.

حدود ۳۰ اطلس تاریخی مربوط به قرن گذشته خلیج فارس را با همین نام ثبت کرده اند.

از جمله: اطلس توماس هربرت ۱۶۲۸ ، اطلس پاریس دانشگاه لوساج ۱۸۶۳ ، اطلس آلمان ۱۸۶۱ ، اطلس پاریس انویلی ۱۷۶۰ ، اطلس جغرافیای مدرن ۱۸۹۰ پاریس که توسط **SCHRADER and F.PRUDENT** طراحی شده دارای ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس است. این اطلس در مرکز اسناد ملی مصر (دار الوثائق قومی) نگهداری می شود و در نقشه شماره ۴۰ جزایر سه گانه با رنگ و متعلق به ایران ترسیم شده است. اطلس لندن ۱۸۷۳ ، اطلس ارنست امبروسیوس ۱۹۲۲ ، اطلس بیفیلد ۱۸۹۹ اطلس هارمسورث قرن ۱۹ لندن. و...

دایره المعارف های بزرگ جهان مانند **RAISONNE DE SCIENCE KOSJDK NHDVI HGLUHVT 1751** چاپ ۱۷۵۱ فرانسه ، دایره المعارف بریتانیکا، دایره المعارف لاروسکا، امریکانا و...و.. تمام دایره المعارف ها ی مشهور از قدیم تا کنون خلیج فارس را با همین واژه ثبت نموده اند. در کتاب :

THE ISLAND OF TUNB AND ABUMUSA An Iranian Argument in Search of Peace فهرست و مشخصات ۲۷ نقشه تاریخی که علاوه تعلق جزایر تنب و ابوموسی به ایران، نام خلیج فارس را نیز ثبت کرده اند، ارائه گردیده است .

نقشه های خلیج فارس در شبکه جهانی اینترنت در بسیاری از سایتهای جغرافیایی نقشه های کهن خلیج فارس وجود دارد علاوه بر سایتهای اطلسهای معروف جهان در بعضی سایتهای عربی نیز می توان نقشه های تاریخی خلیج فارس را یافت از جمله در وب سایت دفتر پادشاهی عربستان سعودی به آدرس ذیل ۶۶ نقشه قرون گذشته از منابع اروپایی، عربی و ترکی وجود دارد که در همگی نام خلیج فارس و معادل های آن بکار رفته است . www.darah.org.sa/trip/images.htm

اسناد موجود در کتابخانه ها، موزه ها و آرشیوهای معتبر جهان از جمله کتابخانه اسکندریه و قاهره و نقاشی هایی مانند سقف گنبد کلیسای سن پیترو واتیکان از جمله نقشه معروف ریچارد هالدینگان متعلق به سال ۱۲۸۵ که در موزه هرفورد بریتانیا نگهداری می شود و سی هزار لوح گلی تخت جمشید نشان می دهد که واژه خلیج فارس از آغاز تمدن مکتوب در همه منابع و مراجع جهان وجود داشته است، اینها نمونه ای از صدها نقشه تاریخی موجود در کتب و منابع مختلف غیر عربی است که نام خلیج فارس بر آنها ثبت و ریشه های آنرا در اعماق تاریخ مستحکم گردانیده است.

علی رغم همه این اسناد تعصب برخی افراد بگونه ای است که آنها را به انجام کارهای بی خردانه وا می دارد. اخیراً وزارت آموزش و پرورش عربستان دستور داده است يك میلیون از يك نسخه کتاب درسی از مدارس عربستان جمع آوری شود علت این امر فقط نام خلیج فارس بوده است این تعصب کور است که يك نقشه این

همه اهمیت علمی قائل می شود ولی چشم خود را بر روی بیشتر از يك هزار نقشه دیگر می بندند؟ این نشانگر آن است که نگاه آنها به مسائل از دید علمی و تاریخی نیست، بلکه نگاهی سیاسی و تعصب آمیز دارند. علاوه بر وجود اسناد و واقعیتهای تاریخی، حقوقی و حقایق جغرافیایی، انسانی، علمی و همچنین مصوبات سازمانهای بین المللی، اعتراف نویسندگان و پژوهشگران عرب نیز دلیل دیگری بر حقانیت و صحت نام خلیج فارس و غیر قانونی بودن کاربرد نام جعلی بجای آن است.
وجدانهای بیدار و اعتراف به حقیقت
از کتاب خلیج فارس نامی کهن تر از تاریخ : محمد عجم

<http://www.persique.persianblog.com>

درفش کاویانی

<http://derafsh-kaviyani.com/parsi/>